

NAGY Lajos

Lajos NAGY

Pour lire
d'autres traductions
de littérature hongroise
en présentation bilingue,
veuillez cliquer ici.

KÉPTELEN TERMÉSZETRAJZ

LE BESTIAIRE SAUGRENU

© magyarról franciára fordította PASTEUR Jean-Louis

© traduit du hongrois en français par Jean-Louis PASTEUR

Kiadás : 1921
Fordítás : 2006-2020

Édition : 1921
Traduction : 2006-2020

A HANGYA

A hangya nagyságára és színére nézve különféle, leggyakoribb nálunk Európában a kis fekete és a valamivel nagyobb vörös hangya, a trópusi vidékeken pedig vannak nagy, sőt óriási hangyák, sárga és szürke színűek is. Kék színű hangyák nincsenek, ami a természetnek minden gazdagsága mellett is némi szegénységre vall.

A hangyák igen fejlett társadalmi életet élnek, jól működő szervezethez alapján dolgoznak együtt, s még szép tőlük, hogy kórusban nem énekelnek, és nincs külön szaklapjuk.

A hangyák a föld alatt élnek, pompásan kiépített lakásokban, és egy kis tölcseralakú nyíláson át jönnek a napvilágra, amely nyílás körül kis dombocska látható, amit a föltúrt föld alkot. Egy ilyen tölcsernyílás és a közeli másik tölcsernyílás között kis utacska vonul, ezen közlekednek a hangyák szép sorban, mint a katonák. Hogy milyen gonddal vannak ezek az utak építve, azt mutatja az is, hogy némelyiknek a mentén hatalmas fák is vannak, különösen azoknak a mentén, amelyek nagy fák tövében húzódnak.

A kis földalatti lakásokban a hangya nyáron át télre való táplálékot hord össze, amiből az látszik, hogy igen okos állat, nem csoda, mert hiszen a feje majdnem olyan nagy, mint a potroha, márpedig bizonyos, hogy például ön is okosabb lenne, ha a feje akkora lenne, mint a törzse. Aztán még azt is mutatja ez a megbocsátható árufohlalmozás, hogy a hangya igen előrelátó állat, ami már azért is csodálatos természeti tünemény, mert a szeme oldalt van.

LA FOURMI

La fourmi est diverse par la taille et par la couleur ; les plus courantes chez nous, en Europe, sont la noire, petite, et la rouge, un peu plus grosse ; en revanche, dans les contrées tropicales, il en existe des grandes, voire des géantes, et aussi, pour ce qui est de la couleur, des jaunes et des grises. Il n'existe pas de fourmis bleues, ce qui, à côté de toute la richesse de la nature, dénote tout de même une certaine pauvreté.

Les fourmis pratiquent une vie sociale très développée, elles travaillent ensemble sur la base d'une organisation bien rodée, et c'est encore beau de leur part qu'elles ne chantent pas en chœur et n'héritent pas leur propre revue spécialisée.

Les fourmis vivent sous terre, dans des appartements somptueusement aménagés, d'où elles accèdent à la lumière du jour par une petite ouverture en forme d'entonnoir, autour de laquelle on peut voir un petit monticule formé de la terre expulsée. Une telle entrée en entonnoir est reliée à celle qui lui est proche par une route miniature, sur laquelle, à la manière des soldats, les fourmis circulent en rang impeccable. Le niveau de soin avec lequel ces routes sont construites est révélé entre autres par le fait que certaines sont plantées d'arbres imposants, en particulier celles que les fourmis ont tracées au pied de grands arbres.

Dans les petits appartements souterrains, la fourmi amasse pendant tout l'été de la nourriture en vue de l'hiver, à quoi l'on peut voir que c'est un animal très intelligent : ce n'est pas étonnant, puisque sa tête est presque aussi grande que son abdomen, il est même certain qu'elle serait encore plus intelligente si, par exemple, sa tête avait la taille de tout le reste de son corps. D'ailleurs cette manie pardonnable d'accumuler des denrées montre aussi que la fourmi est un animal qui voit loin devant, un phénomène naturel qui pour le coup tient du prodige, puisque ses yeux sont latéraux.

A hangyák által alkotott kisdud társadalmakat hangyabolyoknak nevezik. Ezek a kis társadalmak igen harciasak, ha például egy ilyen bolyba belekerül egy hernyó vagy gyík, a hangyák rámásznak, és agyonmarják, fölfalják. Ezért helyes dolog, ha valaki az ilyen bolyra rálép, és széttapossa. Aki harcol, az ellen harcolni kell. Vannak ilyen randa hangyabolyok a világon, kár, hogy nincs mindegyikre egy megfelelő óriás csizmás láb.

A nőstény hangyák mindennap egy tojást tojnak. A hangyatojás fehér és viszonylag igen nagy, mert majdnem akkora, mint a hangya egész testének a fele. A nőstény hangya igen szerény állat, mert azt a nagy tojást csöndesen, minden kotkodácsolás nélkül tojja, nem úgy, mint a nagyszájú tyúk, aki az aránylag kis tyúktojás miatt akkora gezéseszt csap, hogy nem is lehet csodálni, ha egy tyúktojás olyan sokba kerül.

A hangya élettartama eddig még ismeretlen. Egy igen kiváló természettudós egyszer meg akarta állapítani, s e célból figyelni kezdett egy fűszál árnyékában fekvő hangyát. Két évig figyelte, de akkor megunt a további figyelést, és megfigyelésének eredményéről írt egy hetven íves munkát, amelyben kimutatta, hogy a hangya legalább két évig okvetlenül él. Később azonban egy másik, még kiválóbb természettudós kimutatta, hogy az első számú kiváló tudós megfigyelése értéktelen, mert hitelesen megállapította, hogy az általa megfigyelt hangya már a megfigyelés első pillanatában döglött volt.

1920

Les menues communautés formées par les fourmis s'appellent des fourmilières. Ces petites communautés sont fort belliqueuses : si par exemple une chenille ou un lézard se fourvoie dans une de ces fourmilières, les fourmis grimpent sur l'intrus, le mordent de partout et le dévorent. C'est pourquoi ce n'est que justice de marcher sur une telle fourmilière et de la piétiner. Qui combat doit être combattu. Il existe, hélas, de par le monde des fourmilières si colossales qu'aucun pied botté géant n'en pourrait venir à bout.

Les fourmis femelles pondent tous les jours un œuf. L'œuf de fourmi est blanc et d'une très grande taille relative puisqu'il fait presque la moitié du corps entier de la fourmi. La fourmi femelle est un animal tout en pudeur : elle pond ce grand œuf dans le silence, sans émettre le moindre gloussement. Ce n'est pas comme cette glapisseuse de poule, qui fait autour de son œuf de poule, pourtant petit en comparaison, tellement de tapage qu'il ne faut pas s'étonner que celui-ci soit vendu si cher.

La durée de vie de la fourmi est encore ignorée à ce jour. Un naturaliste fort éminent voulut un jour la déterminer et à cette fin se mit à observer une fourmi allongée à l'ombre d'un brin d'herbe. Il l'observa pendant deux ans, au bout desquels il se lassa de poursuivre sa recherche et rédigea sur le résultat de son observation un rapport de soixante-dix feuillets, dans lequel il démontrait que la fourmi vit sans contester au moins deux ans. Par la suite cependant, un autre naturaliste encore plus éminent démontra que les résultats du savant numéro un étaient sans valeur, car tout portait à croire qu'à l'instant même où celui-ci avait débuté son observation, la fourmi qui en faisait l'objet était déjà crevée.